

УДК 657:004

С. О. Михайловина,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1682-5790>
О. М. Матрос,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7133-4700>
О. П. Ратушна,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0843-3017>
О. М. Поліщук,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9859-9001>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.18.51

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС

S. Mykhailovyna,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman national university
O. Matros,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman national university
O. Ratushna,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman National University
O. Polishchuk,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman national university

COMPARATIVE ANALYSIS OF ACCOUNTING ORGANIZATION IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION: THE EXPERIENCE OF UKRAINE AND EU COUNTRIES

У статті здійснено комплексний порівняльний аналіз організації бухгалтерського обліку в контексті цифрової трансформації на прикладі досвіду України та країн Європейського Союзу. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю адаптації національної облікової системи до глобальних технологічних змін та вимог європейської інтеграції. У роботі обґрунтовано, що цифрова трансформація обліку — це не лише автоматизація, а й перегляд методологічних підходів та функціонального призначення бухгалтера.

З використанням методів порівняльного аналізу та синтезу, досліджено ключові напрями цифрового розвитку, такі як роботизована автоматизація (RPA), штучний інтелект (AI), Big Data, хмарні технології та блокчейн. Виявлено, що впровадження цих інструментів сприяє підвищенню прозорості, достовірності та оперативності фінансової інформації.

Проведений аналіз показав, що цифрова трансформація обліку в Україні має динамічний, але нерівномірний характер, що зумовлено обмеженими фінансовими ресурсами для малого та середнього бізнесу (МСБ), недостатньою цифровою грамотністю фахівців та застарілим нормативним регулюванням. Натомість, у країнах ЄС цифровізація відбувається системно, спираючись на законодавчу базу, державну підтримку та єдині стандарти.

У статті сформульовано практичні рекомендації щодо гармонізації української облікової системи з європейськими стандартами. Запропоновано покроковий алгоритм, який передбачає удосконалення нормативно-правової бази, розвиток цифрової інфраструктури, забезпечення фінансової підтримки бізнесу та розвиток людського капіталу. Особливу увагу приділено необхідності імплементації європейських директив (CSRD/ESRS) та стандартів (iXBRL), а також впровадженню цифрового аудиту.

Реалізація цих рекомендацій дозволить подолати існуючі бар'єри, сприятиме інтеграції вітчизняного бізнесу в європейський цифровий фінансовий простір.

This article provides a comprehensive comparative analysis of accounting organization in the context of digital transformation, drawing on the experience of Ukraine and EU countries. The relevance of this study is driven by the urgent need for the national accounting system to adapt to global technological changes and the requirements of European integration. The paper argues that the digital transformation of accounting is not merely about automation but represents a fundamental shift in methodological approaches and the functional role of accountants.

Using methods of comparative analysis and synthesis, the research examines key areas of digital development, including Robotic Process Automation (RPA), Artificial Intelligence (AI), Big Data, cloud technologies, and blockchain. The findings indicate that the implementation of these tools enhances the transparency, reliability, and timeliness of financial information.

The analysis reveals that the digital transformation of accounting in Ukraine is dynamic yet uneven. This is primarily due to limited financial resources for small and medium-sized enterprises (SMEs), a lack of digital literacy among professionals, and outdated regulatory frameworks. In contrast, digitalization in EU countries is more systematic, based on a clear legal framework, strong government support, and unified standards.

The article formulates practical recommendations for harmonizing Ukraine's accounting system with European standards. It proposes a step-by-step algorithm that includes improving the regulatory framework, developing digital infrastructure, providing financial support to businesses, and investing in human capital. Particular attention is paid to the need for implementing European directives (CSRD/ESRS) and standards (iXBRL), as well as introducing digital auditing.

Implementing these recommendations will help overcome existing barriers, promote the integration of Ukrainian businesses into the European digital financial space, and strengthen their international competitiveness. The study underscores that a coordinated, multi-faceted approach is essential for Ukraine to successfully navigate its digital transition and fully align with European economic practices.

Ключові слова: цифрова трансформація, організація бухгалтерського обліку, порівняльний аналіз, Україна, Європейський Союз, гармонізація, XBRL, CSRD, III, блокчейн.

Key words: digital transformation, accounting organization, comparative analysis, Ukraine, European Union, harmonization, XBRL, CSRD, AI, blockchain.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах глобальної цифрової трансформації економічні системи країн перебувають під постійним тиском необхідності адаптації до нових технологічних викликів. Цифрова трансформація охоплює всі сфери економіки, суспільства і звичайно однією з ключових сфер, що зазнає істотних змін, є бухгалтерський облік. Застосування штучного інтелекту, блокчейну, Big Data, хмарних техно-

логій та роботизації бізнес-процесів докорінно змінює методологію, організацію та функціонал бухгалтерського обліку. Ефективне впровадження цифрових інструментів в облікову практику є запорукою підвищення прозорості, оперативності та достовірності фінансової інформації, що є критично важливим для прийняття управлінських рішень та залучення інвестицій.

Для України, яка обрала стратегічний курс на європейську інтеграцію, особливої актуальності набуває питання гармонізації підходів до організації обліку з практиками країн Євро-

пейського Союзу. Рух у спільному напрямку щодо впровадження цифрових технологій у бухгалтерському обліку є не лише технічним викликом, а й інституційною передумовою ефективної інтеграції в економічний простір ЄС. Скоординоване впровадження цифрових рішень сприятиме не лише зміцненню економічних зв'язків, а й підвищенню довіри до фінансової інформації, що є основою для прийняття управлінських та інвестиційних рішень на європейському рівні.

Попри значний прогрес у впровадженні цифрових технологій, організація бухгалтерського обліку в обох середовищах, як в Україні, так і в країнах Європейського Союзу супроводжується низкою викликів.

В Україні цифрова трансформація обліку ускладнюється нерівномірним впровадженням технологій, недостатнім рівнем цифрової грамотності бухгалтерів та застарілим нормативним регулюванням. Також проблемою є обмеження фінансових ресурсів для впровадження сучасних облікових систем, особливо в малому та середньому бізнесі.

У країнах ЄС основним викликом є необхідність гармонізації цифрових стандартів обліку між державами-членами при збереженні локальних регуляторних особливостей. Крім того, активне використання хмарних технологій і великих облікових платформ підвищує ризики кібербезпеки та залежності від технологічних монополій.

Наукові дослідження можуть зосереджуватися на гармонізації стандартів бухгалтерського обліку між Україною та ЄС у цифровому середовищі, виявляючи найкращі практики для обміну даними та сумісності. Це передбачає вивчення різних фреймворків та методологій цифрової трансформації, оцінку їх застосування та ефективності в різних регуляторних умовах, а також дослідження впливу нових технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект та роботизована автоматизація процесів (RPA), на облікову практику через розробку моделей, що прогнозують їх інтеграцію та потенційні переваги.

Серед ключових практичних завдань — розробка інтегрованих IT-рішень для облікових систем. Це включає проектування та впровадження програмного забезпечення, що може безперешкодно керувати фінансовими операціями, генерувати звіти та відповідати різноманітним податковим та регуляторним зобов'язанням. Ці рішення повинні надавати пріоритет безпеці даних, точності та доступності, використовуючи хмарні платформи та надійні

заходи кібербезпеки. Важливою практичною метою є створення методичних рекомендацій для підвищення цифрової компетентності бухгалтерів, що передбачає розробку навчальних програм та матеріалів, які допомагають фахівцям у роботі з цифровими інструментами, аналізом великих масивів даних, розумінням аналітики даних.

Незважаючи на активні дослідження, залишається недостатньо вивченим комплексний порівняльний аналіз стратегій та ефективності впровадження цифрових інструментів в облікову практику України та країн ЄС, а також механізми їх гармонізації, що й становить ключове науково-практичне завдання статті.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У контексті цифрової трансформації систем бухгалтерського обліку зростає науковий інтерес до аналізу змін в організації, функціонуванні та регулюванні облікових процесів у національному та міжнародному масштабі. В наукових виданнях було опубліковано низку фахових досліджень, які висвітлюють сучасні тенденції цифровізації обліку як в Україні, так і в країнах Європейського Союзу. Вони дозволяють простежити спільні виклики, специфіку трансформацій та потенціал адаптації передових практик.

У вітчизняних публікаціях пріоритет надається аналізу прикладних аспектів впровадження цифрових технологій в облікову діяльність, а також організаційним змінам, що супроводжують цей процес. Так, у статті Домбровської Н. [1] акцентується увага на впливі цифрових інструментів — таких як ERP-системи (Enterprise resource planning), штучний інтелект, великі дані — на підвищення якості та оперативності фінансової звітності. Авторка підкреслює, що ефективність цифрової трансформації залежить не лише від технологічної бази, а й від належного рівня нормативного забезпечення, компетентності персоналу та організаційної культури. З метою покращення ситуації в роботі запропоновано: розробку національних програм сертифікації IT-компетентності бухгалтерів; інтеграцію навчання RPA у програми вищої економічної освіти; гармонізацію законодавчих актів з цифровими стандартами ЄС. Однак, у роботі менш детально розглядається досвід ЄС та конкретні механізми адаптації європейських нормативів в українську практику.

У більш широкому економічному контексті представлена праця Стендер С. та інших авторів

[2], де досліджуються можливості цифрової трансформації національної економіки України, включно з бухгалтерською, податковою та банківською сферами. Автори виділяють ключові бар'єри цифровізації, серед яких недостатнє фінансування, відсутність єдиного цифрового середовища та недосконалість законодавства. Водночас наголошується на перспективності впровадження реального часу в облікових системах та взаємодії з державними платформами.

У статті Крочак О., Багрія К. та Левченко О. [3] висвітлено прогностичні сценарії розвитку бухгалтерського обліку в Україні у найближчі роки. Особливу увагу приділено адаптації облікових систем до умов швидкої цифрової трансформації, ролі нових компетенцій бухгалтера та взаємодії з цифровою інфраструктурою підприємства. Авторами запропоновано стратегічний підхід до трансформації функції обліку, а саме: поступове переведення облікових операцій на моделі прогностично-аналітичного характеру; створення "профілю цифрової зрілості" для підприємств як основи для оцінки рівня цифровізації; розробку типових кейсів впровадження хмарних рішень для українських компаній.

У науковій роботі Андрощук Г.О. [4] здійснено порівняльний аналіз цифрової політики Європейського Союзу та України, зокрема з використанням показників DESI (Digital Economy and Society Index). Авторка детально досліджує рівень цифровізації ключових секторів економіки, приділяючи особливу увагу таким аспектам, як розвиток цифрової освіти, впровадження штучного інтелекту та функціонування регіональних інноваційних хабів. У результаті аналізу робиться висновок про наявність значного потенціалу інтеграції України в європейський цифровий простір за умови адаптації національних підходів до спільних європейських стандартів і політик. Серед практичних рекомендацій Андрощук Г.О. наголошує на необхідності розробки та впровадження "дорожньої карти цифрової інтеграції" для українських фінансових структур, створення спільних україно-європейських технопарків із розробки облікових ІТ-рішень, а також гармонізацію статистичних та податкових стандартів звітності відповідно до вимог європейських директив. Проте, стаття не надає детального порівняльного аналізу конкретних облікових практик та інструментів на мікрорівні в розрізі країн ЄС та України.

Європейські дослідження демонструють більш системний, нормативно орієнтований підхід до цифрової трансформації обліку. У

статті Tiron-Tudor A. та ін. [5] розглянуто внесок новітніх технологій, зокрема RPA, blockchain, big data у трансформацію діяльності бухгалтерських фірм у Румунії. Автори підкреслюють значне підвищення якості обслуговування клієнтів, зниження витрат часу та зростання точності фінансових операцій унаслідок автоматизації. Дослідження технологічного розвитку у бухгалтерських фірмах засвідчили потребу у системному підході до цифрової трансформації галузі. Запропоновані напрями включають інституційну підтримку професійної перепідготовки бухгалтерів, формування єдиної цифрової екосистеми з інтеграцією аналітики, аудиту та звітності за допомогою AI (Artificial Intelligence) і RPA, а також стандартизацію цифрових аудитів відповідно до міжнародних протоколів ISA та ISO 27001.

Праця Семенової С. [6] присвячена дослідженню цифровізації облікових процесів та фінансового прогнозування в країнах ЄС. Авторка акцентує на широкому використанні хмарних сервісів, інтеграції бухгалтерського і фінансового аналізу, зокрема в бюджетуванні. У статті автор звертає увагу на проблемах кібербезпеки в облікових системах, пропонуючи запровадження єдиних протоколів безпеки, обов'язкову сертифікацію ІТ-інфраструктури та фінансове стимулювання бізнесу до впровадження безпечних хмарних рішень через грантові програми ЄС.

У статті Чжу Ю [7] досліджуються ключові вектори цифрової трансформації корпоративного обліку під впливом Big Data, AI та фінансового шерингу. Автор аналізує, як застосування інтелектуальних технологій змінює роль бухгалтерських функцій, сприяючи переходу від традиційної обробки транзакцій до аналітико-прогностичного управління. Окрему увагу приділено створенню централізованих фінансових платформ, що забезпечують ефективну інтеграцію облікових даних і прискорюють ухвалення управлінських рішень. У висновках підкреслюється необхідність адаптації нормативного середовища до нових цифрових моделей фінансової взаємодії.

Проведений аналіз публікацій свідчить про високу актуальність теми, однак більшість робіт зосереджуються на національних аспектах або загальних тенденціях. Бракує комплексного порівняльного дослідження, яке б виявило конкретні розбіжності та спільні риси в організації обліку в умовах цифровізації між Україною та ЄС на рівні інструментів та регуляторних практик, що дозволить сформулювати цільові рекомендації для інтеграції.

Таблиця 1. Основні напрями цифрового розвитку в обліковій сфері: практичні результати та ризики

Напрямок цифрового розвитку	Опис	Практичний результат	Ризики
Роботизована автоматизація (RPA)	Використання програмних «ботів» для виконання рутинних операцій.	Скорочення часу на опрацювання поточних завдань до 70-80%; мінімізація помилок, спричинених людським фактором.	Потреба в чітких регламентах процесів; стійкість до змін у бізнес-процесах.
Штучний інтелект (AI)	Застосування алгоритмів машинного навчання для прогнозування та виявлення аномалій.	Підвищення якості аналітики та точності прогнозів до 95%; своєчасне виявлення шахрайства та ризиків.	Висока вартість впровадження; потреба у значних обсягах якісних даних; етичні питання.
Хмарні технології	Зберігання та обробка облікових даних у хмарних сервісах.	Гнучкість доступу 24/7; зниження витрат на IT-інфраструктуру; легкість масштабування.	Ризики кібербезпеки та витоку даних; залежність від інтернет-з'єднання та постачальника послуг.
Big Data та аналітика	Обробка великих обсягів даних для створення предиктивних моделей.	Надання стратегічної підтримки прийняття рішень; виявлення прихованих закономірностей у фінансовій інформації.	Необхідність у високих обчислювальних потужностях та спеціалістах з аналізу даних.
Блокчейн	Децентралізована та незмінна реєстрація транзакцій.	Підвищення прозорості та довіри до даних; запобігання фальсифікації транзакцій.	Висока вартість впровадження; нормативна невизначеність щодо смарт-контрактів.
Цифровий аудит	Інтеграція IT-інструментів для автоматичного збору та перевірки доказів.	Підвищення ефективності перевірок; можливість проведення аудиту в режимі реального часу.	Необхідність у нових компетенціях аудиторів; ризик неповного охоплення аналізом.
Кібербезпека	Розробка та впровадження протоколів захисту облікових платформ.	Захист від кібератак та несанкціонованого доступу; відповідність міжнародним стандартам безпеки (ISO 27001).	Постійна еволюція загроз; високі витрати на підтримку та оновлення систем захисту.

Джерело: узагальнено автором на основі [4, 7, 8].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є проведення порівняльного аналізу організації бухгалтерського обліку в Україні та країнах Європейського Союзу в умовах цифрової трансформації, з акцентом на виявлення спільних тенденцій, ключових відмінностей та перспектив імплементації європейського досвіду в національну практику.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачається вирішення наступних завдань:

Дослідити теоретичні основи цифрової трансформації обліку та визначити її ключові

концепції.

Проаналізувати сучасний стан та особливості організації обліку в умовах цифровізації в Україні.

Виявити спільні риси та суттєві відмінності в організації обліку між Україною та країнами ЄС у контексті цифрової трансформації.

Сформулювати практичні рекомендації щодо гармонізації підходів до організації обліку відповідно до європейських стандартів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку виступає не просто черговим етапом автоматизації існуючих облікових процедур, а комплексною зміною методологічного підходу до обліку. Йдеться про перегляд його функціонального призначення, інструментарію та методичних підходів в умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Суть цифрової трансформації полягає у всебічній інтеграції цифрових рішень в усі етапи облікової діяльності: від збору, обробки та зберігання первинної інформації — до складання фінансової звітності та аналітичного супроводу управлінських рішень.

У сучасних умовах цифровізації бухгалтерського обліку виокремлюють низку ключових тенденцій, які суттєво трансформують процеси збору, обробки та

аналізу фінансових даних У таблиці 1 наведено характеристику основних напрямів цифрового розвитку в обліковій сфері.

На основі даних таблиці 1 можна виділити чотири інтегровані концепції, що становлять основу цифрової трансформації бухгалтерського обліку.

Першою є концепція цифрового документообігу та автоматизації процесів, яка поєднує принципи безпаперового офісу з використанням технологій RPA та AI. Перехід від паперових документів до електронних носіїв з цифровим підписом знижує витрати, прискорює обмін інформацією та спрощує пошук даних.

Таблиця 2. Порівняльний аналіз цифрової трансформації бухгалтерського обліку: Україна та країни ЄС

Параметр	Україна	Країни ЄС
Інституційна підтримка	Активно розвивається: існує концепція цифрової економіки, Міністерство цифрової трансформації; реалізуються спільні з ЄС проєкти (EU4DigitalUA, DT4UA).	Чітко визначена: загальноєвропейська стратегія («Digital Europe», «Green Deal»); законодавча база (директиви, регламенти).
Нормативна база	Часткова гармонізація: імплементація Директиви 2013/34/ЄС; інтеграція фінансової звітності в систему iXBRL (через Постанову КМУ № 845); робота над адаптацією CSRD/ESRS.	Європейські директиви (напр., Директива 2013/34/ЄС, CSRD) та регламенти (ESEF/iXBRL); чіткі стандарти звітності (ESRS).
Фінансова підтримка бізнесу	Концептуальна підтримка: загальні гранти від міжнародних донорів, але без цільової адресації на цифрову трансформацію саме обліку.	Цільові програми та фонди ЄС (грантова підтримка, субсидії на цифровізацію для МСП).
Інструменти / Технології	Динамічний розвиток: успішне впровадження iXBRL для публічних компаній; розвиток державних цифрових сервісів («Дія»); активне використання ERP-систем у великому бізнесі.	Стандартизовані рішення: обов'язкове використання iXBRL; впровадження e-invoicing, e-audits; розвиток інтегрованих платформ.
Динаміка та рівень цифровізації	Різке зростання: (+97 позицій у рейтингу e-governance з 2018 до 2024 р.); швидка інтеграція в умовах воєнного стану; нерівномірне впровадження по регіонах та галузях.	Стабільний високий рівень (постійне вдосконалення, високі рейтинги e-governance).
Ключовий виклик	Обмежені фінансові ресурси для МСБ; недостатній рівень цифрової грамотності фахівців та необхідність повної нормативної уніфікації для інтеграції в ЄС.	Необхідність гармонізації стандартів між країнами-членами та високі ризики кібербезпеки через залежність від великих платформ.

Джерело: узагальнено автором на основі [9, 10].

Одночасно автоматизація рутинних операцій, таких як введення даних і формування типових звітів, мінімізує помилки та звільняє час для аналітичної роботи, підвищуючи роль бухгалтера у стратегічному управлінні.

Другою є концепція інтелектуальної аналітики та прогнозування, що інтегрує інструменти Big Data та AI для глибокого аналізу фінансової інформації. Такий підхід дозволяє не лише описувати минулі події, а й прогнозувати майбутні фінансові результати, виявляти приховані закономірності та ризики.

Третьою виступає концепція хмарної інфраструктури та доступності, яка забезпечує зберігання та обробку облікової інформації у хмарних сервісах з можливістю доступу з будь-якого місця. Це скорочує витрати на локальну IT-інфраструктуру, забезпечує гнучкість і оперативність взаємодії, а також створює умови для ефективної роботи розподілених команд і міжнародних структур.

Четвертою є концепція безпеки, достовірності та безперервного контролю, що об'єднує блокчейн, кіберзахист та інтегрований цифровий аудит. Використання блокчейну забезпечує незмінність та прозорість даних, а інструмен-

ти кібербезпеки захищають від зовнішніх загроз і втрати інформації. Цифровий аудит, у свою чергу, дає змогу здійснювати моніторинг операцій у режимі реального часу, підвищуючи об'єктивність та ефективність контролю.

Таким чином, цифрова трансформація бухгалтерського обліку є комплексним процесом, що поєднує модернізацію технологічної бази з переосмисленням ролі бухгалтера — від виконавця рутинних завдань до стратегічного партнера бізнесу, здатного генерувати цінну аналітичну інформацію для прийняття ефективних рішень.

Цифрова трансформація організації обліку в Україні та країнах ЄС має різний ступінь впровадження та динаміку. Порівняльний аналіз цифрової трансформації бухгалтерського обліку в Україні та країнах ЄС відображено в таблиці 2.

Проведений порівняльний аналіз свідчить про наявність як спільних тенденцій, так і суттєвих відмінностей у процесах цифрової

трансформації бухгалтерського обліку між Україною та країнами Європейського Союзу. Системний та стратегічно спланований підхід до цифровізації, що ґрунтується на законодавчій уніфікації, державній підтримці та доступі до фінансових інструментів стимулювання демонструє ЄС.

Водночас в Україні цифрова трансформація обліку має динамічний, проте ще не повністю структурований характер. Помітний прогрес, зокрема в період 2020—2024 років, відбувся завдяки міжнародній технічній допомозі, розвитку державних цифрових сервісів та активній цифровій мобілізації в умовах воєнного стану. Попри впровадження окремих інструментів цифровізації, зокрема XBRL (eXtensible Business Reporting Language), вітчизняна система бухгалтерського обліку продовжує потребувати посилення нормативно-правової бази, запровадження цільових механізмів фінансової підтримки цифрових трансформацій та системного розвитку цифрових компетентностей фахівців.

З метою виявлення ефективних моделей цифровізації організації бухгалтерського обліку доцільно звернутися до практик країн

Європейського Союзу, які вже досягли значного прогресу в цьому напрямі. Узагальнені результати дослідження представлено в таблиці 3.

Аналіз таких країн, як Німеччина, Естонія та Румунія, дозволяє охарактеризувати різні підходи до впровадження цифрових рішень в облікову сферу з урахуванням рівня цифрової інфраструктури, регуляторного середовища та державної підтримки. Разом з тим, включення України до цього порівняння дозволяє оцінити поточний стан цифрової трансформації обліку в національному контексті та визначити потенційні напрями адаптації успішного європейського досвіду.

Проведений порівняльний аналіз в таблиці 3 свідчить про те, що цифровізація бухгалтерського обліку в країнах Європейського Союзу відбувається в умовах високого рівня інституційної підтримки, наявності єдиних цифрових стандартів та активної участі держави у розвитку цифрової інфраструктури. Кожна з розглянутих країн демонструє унікальні підходи до трансформації облікових процесів, однак спільним є системний характер змін і стратегічна орієнтація на підвищення ефективності управління фінансами. У випадку України наявна позитивна динаміка впровадження цифрових рішень, проте розвиток цифрової екосистеми обліку потребує подальшого нормативного удосконалення, стимулювання участі малого і середнього бізнесу та активізації освітніх ініціатив для підвищення цифрової компетентності облікових кадрів.

Таблиця 3. Найкращі практики цифровізації обліку в Україні та країнах ЄС

Країна	Ключові цифрові рішення	Інституційна підтримка	Результати	Актуальність / потенціал
Україна	XBRL-фінансова звітність, електронна звітність через «Дія», автоматизація обліку у великих компаніях	Міністерство цифрової трансформації, EU4DigitalUA, DT4UA	Швидкий прогрес у рейтингах цифрового уряду, локальні ініціативи	Необхідність системної інтеграції цифрових рішень, підтримки МСБ та нормативної уніфікації
Німеччина	Електронна звітність (e-Bilanz), стандарти XBRL	Законодавча база, взаємодія з податковими органами	Висока прозорість, автоматизація звітності	Впровадження XBRL у національну практику, підключення бізнесу до цифрових платформ
Естонія	Національна цифрова платформа X-Road, e-ID, інтегрований облік	Е-уряд, інфраструктура електронного документообігу	Реальний час, повна цифровізація	Створення єдиного цифрового середовища для обліку, масштабування Дія.
Румунія	RPA, Big Data, хмарні рішення, сервіси обліку	Державне стимулювання, програми сертифікації IT-компетентностей	Оптимізація процесів, підвищення ефективності	Імплементація RPA, розробка програм цифрової освіти для бухгалтерів

Ефективна інтеграція України у європейський економічний простір передбачає не лише формальне приведення національних стандартів бухгалтерського обліку у відповідність до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), але й побудову єдиної цифрової екосистеми обліку, сумісної з європейськими практиками. Враховуючи сучасні дослідження, визначено низку практичних напрямів гармонізації, що охоплюють нормативну, інфраструктурну, фінансову та кадрову складові.

Для того, щоб рішення виглядало структуровано розроблено покроковий Алгоритм гармонізації обліку України з європейськими стандартами у форматі блок-схеми (рис. 1). Це дозволяє наочно побачити, як прак-

Рис. 1. Алгоритм гармонізації обліку України з європейськими стандартами

тичні рекомендації можна перетворити на чіткий план.

Виконання першого етапу алгоритму вимагає удосконалення нормативно-правової бази. Передусім, необхідно прискорити повну імплементацію Директиви 2013/34/ЄС, включаючи її останні оновлення щодо звітності зі сталого розвитку CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) та ESRS (European Sustainability Reporting Standards). Це дозволить адаптувати національні стандарти та таксономії XBRL до європейських вимог, що є критично важливим для підвищення прозорості та порівнюваності даних. Одночасно важливо переглянути та оновити Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" для відображення динамічних змін у цифровому обліку, особливо в частині електронного документообігу, архівування та аудиту. Необхідно також розробити чіткі нормативні акти щодо використання технологій блокчейну, штучного інтелекту та RPA, включаючи правовий статус смарт-контрактів та верифікації даних за допомогою AI.

Наступним етапом є розвиток цифрової інфраструктури, зокрема, створення єдиної централізованої національної платформи для електронної подачі всіх видів фінансової та нефінансової звітності. Ця платформа повинна бути інтегрована з європейськими системами (наприклад, ESEF (European Single Electronic Format)) для автоматизованого обміну даними та їх валідації. Також важливо стимулювати широке впровадження єдиного електронного документообігу (e-invoicing, e-archiving), що дозволить знизити витрати підприємств на підтримку IT-інфраструктури та усунути технічні бар'єри для бізнесу. Особливу увагу слід приділити програмам субсидування або пільгового кредитування для малого та середнього бізнесу (МСБ) на придбання та впровадження хмарних облікових рішень.

Важливою передумовою цифрової трансформації обліку є забезпечення фінансової підтримки бізнесу. Державні програми грантів та податкових стимулів для підприємств, що модернізують облікові системи, сприятимуть масовому залученню компаній до використання iXBRL (Interactive Extensible Business Reporting Language), штучного інтелекту та блокчейну. Рекомендується створити цільові грантові програми, які будуть орієнтовані саме на цифровізацію обліку для МСБ. Крім того, варто розглянути запровадження податкових пільг на витрати, пов'язані з придбанням про-

грамного забезпечення, хмарних сервісів та навчанням персоналу.

Цифровізація неможлива без розвитку людського капіталу. Тому в підготовку бухгалтерів доцільно обов'язково інтегрувати модулі з цифрового обліку (XBRL, Big Data, AI та блокчейну). Варто також запровадити національні сертифікаційні програми для чинних фахівців, що дозволить сформувати покоління "цифрових бухгалтерів". Основний акцент має бути зроблений на розвиток аналітичних компетенцій, що дозволить бухгалтерам перейти від рутинних операцій до генерації цінної аналітичної інформації для ефективних управлінських рішень.

Наступним кроком є впровадження цифрового аудиту та безперервного моніторингу, зокрема через використання блокчейну й AI для верифікації транзакцій у реальному часі. Такий підхід підвищить достовірність фінансової звітності, зменшить ризики маніпуляцій і сприятиме зміцненню репутації України на європейському фінансовому ринку. Додаткового значення набуває інтеграція нефінансової звітності: необхідно розробити національну нормативну базу для ESG-звітності, гармонізовану з CSRD та ESRS. Це дозволить врахувати тенденції сталого розвитку та підвищити інвестиційну привабливість українських компаній.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку є ключовою передумовою ефективної інтеграції України в економічний простір ЄС, що потребує не лише автоматизації, а й системної зміни методології та інструментарію. Реалізація запропонованих практичних напрямів гармонізації, які охоплюють нормативну, інфраструктурну, фінансову та кадрову складові, сприятиме підвищенню прозорості й якості фінансової звітності та забезпечить інтеграцію національної облікової системи в цифровий фінансовий простір ЄС.

Майбутні дослідження мають зосередитися на розробці конкретних механізмів впровадження технологій штучного інтелекту та блокчейну в українську облікову практику. Також важливо вивчити шляхи гармонізації національної нормативно-правової бази з європейськими стандартами (CSRD/ESRS), щоб забезпечити повну сумісність і прозорість фінансової звітності. Крім того, необхідно розробити освітні програми та заходи фінансової

підтримки, що сприятимуть розвитку цифрових компетенцій бухгалтерів та стимулюватимуть малий і середній бізнес до модернізації облікових систем.

Література:

1. Домбровська Н. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку: вплив технологій на ефективність та якість фінансової звітності. Економічний аналіз. 2023. Т. 33. № 2. С. 239—246.

2. Стендер С., Булкот О., Ястремська О., Саєнко В., Перегуда Ю. Цифрова трансформація національної економіки України: виклики та можливості. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2024. № 2 (55). С. 333—345. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4328>

3. Крочак О. І., Багрій К. А., Левченко О. Ф. Майбутнє бухгалтерського обліку України: тренди та прогнози в умовах швидкої цифрової трансформації. Економіка. Фінанси. Право. 2024. № 3. С. 73—79. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/2041307>

4. Андрощук Г. О. Цифрова трансформація європейської економіки: стан та місце України. Інформація і право. 2023. № 1. С. 67—78. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001396372>

5. Tiron-Tudor A., Dontu A. N., Bresfelean V. P. Emerging technologies' contribution to digital transformation in accountancy firms. Sustainability. 2022. 14 (6). 3818. URL: <https://www.mdpi.com/2079-9292/11/22/3818>

6. Semenova S. Digitalization of accounting processes and financial forecasting: Experience of EU member states. European Accounting Review. 2024. 33 (1). С. 21—34.

7. Zhu Y. The Digital Transformation of Enterprise Accounting: Big Data, AI and Financial Sharing. Advances in Economics, Management and Political Sciences. 2023. № 31. С. 187—192. URL: <https://www.ewadirect.com/proceedings/aemps/article/view/5818>

8. Головчак Ю. В., Головчак Г. В. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту через хмарні рішення. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 20. С. 137—142.

9. The Digital Europe Programme. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

10. Порядок функціонування центру збору фінансової звітності. Постанова КМУ № 845 від 11.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2023-%D0%BF#Text>

References:

1. Dombrovska, N. (2023), "Digital transformation of accounting: the impact of technologies on efficiency and quality of financial reporting", Ekonomichnyi analiz, vol. 33, no. 2, pp. 239—246.

2. Stender, S., Bulkot, O., Yastremska, O., Saenko, V. and Perehuda, Yu. (2024), "Digital transformation of the national economy of Ukraine: challenges and opportunities", Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, vol. 2 (55), pp. 333—345, Available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4328> (Accessed 20 Aug 2025).

3. Krochak, O. I., Bahrii, K. L. and Levchenko, O. F. (2024), "The future of accounting in Ukraine: trends and forecasts in the context of rapid digital transformation", Ekonomika. Finansy. Pravo, vol. 3, pp. 73—79, Available at: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/2041307> (Accessed 20 Aug 2025).

4. Androshchuk, H. O. (2023), "Digital transformation of the European economy: state and place of Ukraine", Informatsiia i pravo, vol. 1, pp. 67—78, Available at: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001396372> (Accessed 20 Aug 2025).

5. Tiron-Tudor, A., Dontu, A. N. and Bresfelean, V. P. (2022), "Emerging technologies' contribution to digital transformation in accountancy firms", Sustainability, vol. 14 (6), art. 3818, Available at: <https://www.mdpi.com/2079-9292/11/22/3818> (Accessed 20 Aug 2025).

6. Semenova, S. (2024), "Digitalization of accounting processes and financial forecasting: Experience of EU member states", European Accounting Review, vol. 33 (1), pp. 21—34.

7. Zhu, Y. (2023), "The Digital Transformation of Enterprise Accounting: Big Data, AI and Financial Sharing", Advances in Economics, Management and Political Sciences, vol. 31, pp. 187—192, Available at: <https://www.ewadirect.com/proceedings/aemps/article/view/5818> (Accessed 20 Aug 2025).

8. Holovchak, Yu. V. and Holovchak, H. V. (2024), "Digital transformation of accounting and auditing through cloud solutions", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 20, pp. 137—142.

9. European Commission (2025), "The Digital Europe Programme", available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme> (Accessed 20 Aug 2025).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023), Resolution "Procedure for the functioning of the financial reporting collection center", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2023-%D0%BF#Text> (Accessed 20 Aug 2025).

Стаття надійшла до редакції 29.08.2025 р.